

- Kitabiyat -

İhsan Tayhani, *Kıbrıs Havacılık Tarihi ve Kıbrıslı Havacılar.*

Lefkoşa: 2017, 401 s. (Resimli, belge ve indeks var)

Lefke Avrupa Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı Doç. Dr. İhsan Tayhani'nin, yaklaşık altı yıldır üzerinde çalıştığı "*Kıbrıs Havacılık Tarihi ve Kıbrıslı Havacılar*" konulu kitabı yayımlandı.

Kıbrıs havacılığı alanında bir ilk yapıt olma özelliği taşıyan bu çalışma, on bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde; Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı ve 1956 Süveyş Bunalımı sırasında bölgede egemenlik çatışması içerisinde olan güçler tarafından kullanılan Kıbrıs Hava Sahası ele alınmakta ve Kıbrıs Hava Sahası'nın stratejik açıdan önemi irdelenmektedir. Birinci bölümde ele alınan konulardan birisi de hep gündemde olan İngiliz Üsleri ve üslerin küresel bağlantılarıdır.

İkinci bölümde; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Kurumsal Havacılık Faaliyetleri gözden geçirilmekte, cumhuriyetin ilanından bir yıl sonra kurulan ve başarılı faaliyetlerinin yanında, azımsanamayacak sayıda Kıbrıslı pilotun yetişmesinde rolü olan Kıbrıs Türk Hava Kurumu'nun tarihsel gelişimi incelenmekte ve kurumun dramatik sonu sergilenmektedir.

Üçüncü bölümde; Kıbrıs Türk Hava Kurumu'nun emektar yöneticileri ile yapılan söyleşilere yer verilmek suretiyle kurum tarihinin perdesi bir parça daha aralanmaktadır.

Dördüncü bölümde ise; Türk Hava Kuvvetleri Mensubu veya Sivil Havacı pilotların yaşam öyküleri yer almaktadır. İçlerinde hayattan ayrılanlar olduğu gibi, halen aktif olarak çeşitli Hava Yolu Şirketlerinde görev yapmakta olan pilotlar var. Yine aynı bölümde Türk Hava Kuvvetleri mensubu Kıbrıslı şehit pilotlar; Yzb. Gültekin Şengör ile Bnb. Yılmaz Başaran'ın yaşam öykülerine yer verilmiş. Ayrıca çalışmada; 1964 olayları sırasında Türk Hava Kuvvetleri'nin Kıbrıs hava harekâtı sırasında, Yzb. Cengiz Topel ile birlikte dörtlü kolda uçan ve Cengiz Topel'in uçağının vurulmasından sonra geri dönen, şimdilerde hayatta olan Kıbrıslı pilot Mehmet Konedralı'yayer veriliyor olması, ilgili bölüme duygusal bir boyut katmaktadır.

Kitabın beşinci bölümü, Kıbrıs uğruna şehit olan pilotlardan Yzb. Cengiz Topel ve Ütğm. İlker Karter'e ayrılmış.

Altıncı bölümde Kıbrıs Havaalanları ve tarihsel süreç içerisinde zaman zaman kullanılan pistlere yer veriliyor.

Yedinci bölümde; şimdilerde halen gündemi işgal eden ve yine dramatik bir sonu olan "Kıbrıs Türk Hava Yolları"nın serüveni irdeleniyor.

Sekizinci bölümde; Geçitkale Havaalanı ile birlikte Hava Sporları Federasyonu ele alınmış.

Dokuzuncu bölümde ise; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerinde Fakülte ve Yüksekokullar bünyesinde bulunan Havacılık bölümlerine yer verilmektedir.

Sonuç kısmının yer aldığı onuncu bölümde de, Kıbrıs'ın çok yönlü stratejik önemine değinildikten sonra, geleceğe yönelik bir projeksiyon yapılmaktadır.

Doç. Dr. İhsan Tayhani'nin sözü edilen çalışması, özellikle havacılıkla ilgilenen kişiler ve üniversitelerde havacılık öğrenimi gören öğrenciler için bir kaynak kitap niteliğindedir.

Soyalp TAMÇELİK, Mustafa Kemal KASAPOĞLU, Kıbrıs'ta Mizah Gazetesi Akbaba'nın Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Değerlendirilmesi. Ankara: Gazi Kitabevi, 2016. 775 s. (Tıpkıbasım ve indeksli)

Basın ile siyasal sistem arasındaki ilişki, çoğu zaman karmaşık ve tanımlanması oldukça güçtür. Ancak bu ilişkinin en belirgin yanı, ilgili ülkede veya kamuoyunda gündem belirlemiş olmasıdır.

Bundan hareketle toplumsal, siyasal ve kültürel değişimin olumlu ya da olumsuz yönlerinin kayıt altına alındığı alanlardan biri olan basının, Kıbrıs'ta gündem belirleme sürecine ve iç dinamiklerine bakmayı gerektirmiştir. Özellikle Kıbrıs Türk basınında mizah gazetelerinden biri olan *Akbaba* gazetesinin seçilmesi; dönemin sosyo-kültürel, sosyo-politik ve sosyo-ekonomik değişimin merkezi otoriteye yansımalarıyla ve bunun dışarıdan nasıl algılandığıyla ilgilidir.

Bu dönemde görülen ve Kıbrıs'ta *Yeni Osmanlılar* hareketinin temsilcilerinden olan Ahmet Tevfik Efendi'nin çalışmaları oldukça dikkat çekicidir. Zira Türk toplumu arasında ilk mizah gazetesi örneklerinde olan *Kokoz* ve ardından çıkan *Akbaba* gazeteleri, bizzat Ahmet Tevfik tarafından

yayımlanmışlardır. Ancak buradaki esas konu, aydınlanmacı düşünce sisteminin Kıbrıs Türk toplumu içinde yayılmasını ve sorgulayıcı zihniyetin gelişmesini sağlamasıdır. Bu nedenle Ahmet Tevfik, Ada'daki Türkler arasında ilk profesyonel gazeteci olma özelliğiyle ortaya çıkmış ve düşüncelerini bazen nesirle, bazen şiirle, bazen piyesle, bazen de fıkra ile anlatmaya çalışmıştır.

İşte bu çalışmayla, değerli okuyuculara ve araştırmacılara aktarılmaya çalışılan başlıca düşünce, Kıbrıslı Türkler arasında erken dönem mizah gazetelerinden olan *Akbaba*'yı günümüz Türkçesine aktarmak, dönemin şartlarında göre gelişen olayların özelliğini incelemek ve Kıbrıs Türk Basın Tarihi'ne bir nebze de olsa katkı sağlamaktır.

Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler öğretim üyelerinden Prof. Dr. Soyalp Tamçelik ile Kıbrıs Vakıflar İdaresi arşiv uzmanı Mustafa Kemal Kasaçoğlu'nun imzasını taşıyan *Akbaba*'nın Kıbrıs'ta bu yönde bulunan bir boşluğu doldurabileceği değerlendirilmektedir.

Akbaba ile ilgili olarak yaklaşık 3 yıl süren çalışmalarda Kıbrıslı Türklerin kültür ve basın tarihi için model geliştirildiğini, bu konuda yapılan ilk model araştırmalardan biri olduğunu ve birebir günümüz Türkçesine aktarılarak ardından değerlendirme yapıldığını belirtmek yerinde olacaktır. Ankara'da basılan ve Gazi Kitabevi tarafından çıkartılan bu kitap, İsmail Bozkurt'un önsözde yazdığı gibi Kıbrıslı Türklerin toplumsal belleğine yapılan katkı niteliğindedir.

Akbaba Gazetesi, 13 Ekim 1897 ile 31 Ağustos 1898 tarihleri arasında Kıbrıs Türk mizahının bilinen en keskin zekâlı ve ilk ustası kabul edilen Ahmet Tevfik Efendi'nin çıkarttığı bir mizah gazetesidir. Ahmet Tevfik, *Akbaba Gazetesi*'nde 'sorgulayan' bir tavır takınmış ve bu yöntemle, sorgulayıcı gazetecilik örneğini sergilemiştir. Ayrıca Ahmet Tevfik, gazete yazılarında Ada'nın yerel sorunlarının ve Türk ahalsinin durumunun ne olacağıyla ilgili cevap aramaya çalışmıştır. Bunun için Ahmet Tevfik'in, Türkler arasında yaşanan birtakım sorunların gündeme getirilmesinde ve bunların çözümünde çaba sarfettiği görülmüştür.

Kıbrıs'ta Türkler arasında erken dönem mizah gazetelerinden olan *Akbaba*'nın bütün yönleriyle ortaya çıkarılması, bir yönüyle Kıbrıs Türk Basın Tarihi'ne katkı sağlaması açısından önemli bir çalışmadır. *Akbaba Gazetesi*'ne yönelik böyle bir çalışmanın yapılması, bu sahada yapılan çalışmalar arasında ilk olması açısından da önemlidir. Bu önemin bir başka sebebi de Ada'daki siyasal gündemi etkileyen unsurların ayrıntılı bir şekilde ele alınmış olmasıdır. Böylece Ada'daki Türk basınının üzerine bu denli odaklaşılması,

Ada'daki toplumsal tarih araştırmalarının temelini oluşturması ve basının siyasetle ilişkisi üzerinde durulması, bugüne kadar yapılan araştırmalardan farklı olmasına neden olmuştur.

Yayımlanan kitap, yaklaşık 800 sayfadan oluşmaktadır. Kıbrıs Türk basının, kùltür, siyasal ve sosyal tarihine ışık tutacak nitelikteki bu çalışma, Kıbrıs Türk tarihindeki boşluğu bir nebze olsa da doldurma niyetindedir.

Akbaba'nın yirmi üç sayılık külliyatı, yaklaşık üç yıl süren bir çalışmanın sonucudur. Bu çalışmada ilkin Osmanlıca'dan günümüz Türkçesine aktarımda bulunulmuş, dönemle ilgili olarak gazetede çıkan bütün haberler incelenerek sınıflandırılmış, ardından da belirli kriterlere göre analiz edilerek kategorize edilmiş ve ilgili metinler analitik değerlendirmeye tâbi tutularak ve konularına göre tasnif edilerek sınıflandırılmıştır.

Kitap, dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde "Basın ve Kıbrıs", ikinci bölümde "Akbaba Gazetesinin şekli ve Analitik Özellikleri", üçüncü bölümde "Akbaba Gazetesinin Günümüz Türkçesi'ne Aktarımı" ve dördüncü bölümde ise "Akbaba Gazetesinin İçerik Analizi" yapılmıştır.

Dolayısıyla bu dönem aydınlarının düşüncelerini aktarma aracı olarak kullandığı gazetelerle, Ada'da yaşayan toplumların ve bireylerin kendi arasındaki ilişkilerin nasıl şekillendiğini ve ilgili konuları hangi zaviyeden değerlendirdiklerini görmek, heyecan verici olduğu kadar ufuk açıcı bir faaliyet olarak da değerlendirilmektedir.